Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
A.M. COLLINS
fremsat den 4. oktober 2024[1]

Sag C-583/23 [Delda][i]

AK
mod
Ministère public

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Cour de cassation (kassationsdomstol, Frankrig))

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i straffesager – direktiv 2014/41/EU – den europæiske efterforskningskendelse i straffesager – materielt anvendelsesområde – begrebet »efterforskningsforanstaltning« – meddelelse om en tiltalerejsning, der også omfatter en kendelse om varetægtsfængsling og kaution – afhøring af den tiltalte«

Indledning

1. Den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse, som er indgivet af Cour de cassation (kassationsdomstol, Frankrig), vedrører fortolkningen af artikel 1 og 3 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/41/EU af 3. april 2014 om den europæiske efterforskningskendelse i straffesager[2]. Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en kassationsappel iværksat af en spansk statsborger, som var frihedsberøvet i Frankrig, til prøvelse af en dom afsagt af chambre de l'instruction (undersøgelsesafdeling) ved cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris, Frankrig), hvorved denne ret ikke gav hende medhold i hendes påstand om annullation af protokollatet fra den afhøring af hende, som var gennemført af en fransk undersøgelsesdommer i forbindelse med en europæisk efterforskningskendelse udstedt af de spanske judicielle myndigheder.

2. Denne sag giver Domstolen lejlighed til at præcisere det materielle anvendelsesområde for den europæiske efterforskningskendelse og nærmere bestemt rækkevidden af begrebet »efterforskningsforanstaltninger« som omhandlet i de førnævnte bestemmelser i direktiv 2014/41, hvis gennemførelse der kan anmodes om i forbindelse med en sådan kendelse.

[1] – Originalsprog: fransk.

[i] Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til navnet på en part i sagen.

[2] – EUT 2014, L 130, s. 1.

Retsforskrifter

EU-retten

Konventionen om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater

3. Artikel 5 i konventionen om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater[3] (herefter »konventionen af 29. maj 2000«) med overskriften »Fremsendelse og forkyndelse af retsdokumenter« har følgende ordlyd:

»1. En medlemsstat fremsender retsdokumenter, som er bestemt for personer, der opholder sig på en anden medlemsstats område, direkte til disse med posten.

2. Retsdokumenter må kun fremsendes gennem de kompetente myndigheder i den anmodede medlemsstat,

a) hvis adressen på den person, som dokumentet er bestemt for, er ukendt eller usikker, eller

b) hvis den anmodende medlemsstats relevante processuelle regler kræver bevis for dokumentets forkyndelse for modtageren ud over det bevis, der kan opnås i forbindelse med fremsendelse med posten, eller

c) hvis det ikke har været muligt at postforkynde dokumentet, eller

d) hvis den anmodende medlemsstat har gode grunde til at mene, at fremsendelse med posten vil være virkningsløs eller er uhensigtsmæssig.

3. Når der er grund til at antage, at modtageren ikke forstår det sprog, retsdokumentet er affattet på, skal dette, eller i det mindste de væsentlige afsnit heraf, oversættes til det eller et af de nationale sprog i den medlemsstat, på hvis område modtageren opholder sig. Hvis den myndighed, som retsdokumentet kommer fra, er bekendt med, at modtageren kun forstår et andet sprog, skal dokumentet, eller i det mindste de væsentlige afsnit heraf, oversættes til dette andet sprog.

4. Alle retsdokumenter skal ledsages af en følgeskrivelse, hvori det meddeles, at modtageren kan indhente oplysninger hos den myndighed, som dokumentet kommer fra, eller hos andre myndigheder i den pågældende medlemsstat om vedkommendes rettigheder og pligter i forbindelse med dokumentet. Stk. 3 gælder også for denne følgeskrivelse.

[…]«

[3] – Konvention udarbejdet af Rådet i henhold til artikel 34 i traktaten om Den Europæiske Union om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater (EFT 2000, C 197, s. 1).

Direktiv 2014/41

4. Artikel 1 i direktiv 2014/41 med overskriften »Pligten til at fuldbyrde den europæiske efterforskningskendelse« fastsætter i stk. 1 følgende:

»En europæisk efterforskningskendelse er en retsafgørelse, som er udstedt eller godkendt af en judiciel myndighed i en medlemsstat (»udstedelsesstaten«) for at få en eller flere specifikke efterforskningsforanstaltninger udført i en anden medlemsstat (»fuldbyrdelsesstaten«) med henblik på at fremskaffe bevismateriale i overensstemmelse med dette direktiv.

Den europæiske efterforskningskendelse kan også udstedes for at fremskaffe bevismateriale, som de kompetente myndigheder i fuldbyrdelsesstaten allerede er i besiddelse af.«

5. Dette direktivs artikel 3 med overskriften »Den europæiske efterforskningskendelses anvendelsesområde« har følgende ordlyd:

»Den europæiske efterforskningskendelse omfatter alle efterforskningsforanstaltninger med undtagelse af oprettelsen af et fælles efterforskningshold og indsamling af bevismateriale inden for et sådant efterforskningshold som omhandlet i artikel 13 i konventionen [af 29. maj 2000] og i Rådets rammeafgørelse 2002/465/RIA [af 13. juni 2002 om fælles efterforskningshold (EFT 2002, L 162, s. 1)], medmindre formålet er anvendelse af henholdsvis [denne konventions] artikel 13, stk. 8, og rammeafgørelsens artikel 1, stk. 8.«

6. Dette direktivs artikel 9 med overskriften »Anerkendelse og fuldbyrdelse« fastsætter i stk. 1 og 2 følgende:

»1. Fuldbyrdelsesmyndigheden skal anerkende en europæisk efterforskningskendelse, der er fremsendt i overensstemmelse med dette direktiv, uden yderligere formaliteter og sikre fuldbyrdelsen på samme måde og på de samme betingelser, som hvis en myndighed i fuldbyrdelsesstaten havde anmodet om den pågældende efterforskningsforanstaltning, medmindre myndigheden beslutter at påberåbe sig en af de i dette direktiv omhandlede grunde til at afslå anerkendelse eller fuldbyrdelse eller en af de i dette direktiv omhandlede grunde til udsættelse..

2. Fuldbyrdelsesmyndigheden skal opfylde de formkrav og procedurer, som udstedelsesmyndigheden udtrykkeligt har angivet, medmindre andet er fastsat i dette direktiv, forudsat at sådanne formkrav og procedurer ikke er i modstrid med de grundlæggende retsprincipper i fuldbyrdelsesstaten.«

7. Samme direktivs artikel 10 med overskriften »Benyttelse af alternative efterforskningsforanstaltninger« fastsætter følgende:

»1. Fuldbyrdelsesmyndigheden skal så vidt muligt benytte en anden efterforskningsforanstaltning end den, der er omhandlet i den europæiske efterforskningskendelse, når:

a) efterforskningsforanstaltningen anført i den europæiske efterforskningskendelse ikke findes i henhold til lovgivningen i fuldbyrdelsesstaten, eller

b) efterforskningsforanstaltningen i den europæiske efterforskningskendelse ikke ville være tilgængelig i en lignende national sag.

2. Med forbehold af artikel 11 finder stk. 1 ikke anvendelse på følgende efterforskningsforanstaltninger, som altid skal være til rådighed i henhold til fuldbyrdelsesstatens lovgivning:

[…]

c) afhøring af vidner, eksperter, ofre, mistænkte eller tiltalte eller tredjemand på fuldbyrdelsesstatens område eller

[…]«

8. Artikel 24 i direktiv 2014/41 med overskriften »Afhøring via videokonference eller anden audiovisuel transmission« fastsætter i stk. 1 følgende:

»Hvis en person befinder sig på fuldbyrdelsesstatens område og skal afhøres som vidne eller sagkyndig af de kompetente myndigheder i udstedelsesstaten, kan udstedelsesmyndigheden udstede en europæisk efterforskningskendelse for at afhøre vidnet eller den sagkyndige ved hjælp af videokonference eller anden audiovisuel transmission i overensstemmelse med stk. 5-7.

Udstedelsesmyndigheden kan også udstede en europæisk efterforskningskendelse med henblik på at afhøre en mistænkt eller tiltalt via videokonference eller anden audiovisuel transmission.«

9. Dette direktivs artikel 34 med overskriften »Forbindelse med andre retlige instrumenter, aftaler og ordninger« fastsætter i stk. 1 følgende:

»Dette direktiv træder fra den 22. maj 2017 i stedet for de tilsvarende bestemmelser i følgende konventioner, der finder anvendelse mellem de medlemsstater, der er bundet af dette direktiv, uden at dette berører disse bestemmelsers anvendelse mellem medlemsstaterne og tredjelande og anvendelsen af overgangsbestemmelsen i overensstemmelse med artikel 35:

[…]

c) konvention[en af 29. maj 2000] og protokollen.«

Fransk ret

10. Artikel 694-16 i den franske code de procédure pénale (straffeprocesloven)[4] fastsætter følgende:

»En europæisk efterforskningskendelse er en retsafgørelse udstedt af en medlemsstat, udstedelsesstaten, hvorved en anden medlemsstat, fuldbyrdelsesstaten, ved anvendelse af formularer, der er fælles for alle medlemsstater, anmodes om inden for en vis frist på sit område at gennemføre efterforskning med henblik på at fremskaffe bevismateriale vedrørende en strafbar handling eller at videregive bevismateriale, som fuldbyrdelsesstaten allerede er i besiddelse af.

[4] – Den forelæggende ret har påpeget, at direktiv 2014/41 er blevet gennemført i fransk ret ved artikel 694-15 ff. i den franske straffeproceslov.

Efterforskningskendelsen kan også have til formål foreløbigt at forhindre, at en genstand, der kan anvendes som bevismateriale, destrueres, omdannes, fjernes, overføres eller bortskaffes på fuldbyrdelsesstatens område.

Den kan også tage sigte på midlertidig overførsel til udstedelsesstaten af en varetægtsfængslet i fuldbyrdelsesstaten med henblik på at muliggøre udstedelse af procesdokumenter i udstedelsesstaten, som kræver denne persons tilstedeværelse, eller midlertidig overførsel til fuldbyrdelsesstaten af en varetægtsfængslet i udstedelsesstaten med henblik på deltagelse i påkrævet efterforskning på dette område.

De beviser, der er omhandlet i de to første afsnit, kan også vedrøre en persons tilsidesættelse af forpligtelser, der følger af en straffedom, selv hvis denne tilsidesættelse ikke udgør en strafbar handling.«

De faktiske omstændigheder i hovedsagen, det præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

11. Den 1. marts 2021 udstedte de spanske judicielle myndigheder en europæisk efterforskningskendelse (herefter »den omtvistede europæiske efterforskningskendelse«) til de franske myndigheder med anmodning om, at AK, som på dette tidspunkt var frihedsberøvet i Frankrig til afsoning af straf, blev gjort bekendt med den tiltale, som var rejst den 30. september 2009 af Juzgado Central de Instrucción nº 4 de la Audiencia Nacional (central forundersøgelsesdommer nr. 4 ved domstol i visse straffe-, forvaltnings- og arbejdsretlige sager) [5]. Denne tiltale omfattede også en kendelse om varetægtsfængsling og kaution. Med den omtvistede europæiske efterforskningskendelse anmodede de spanske judicielle myndigheder endvidere om, at AK sammen med sin advokat, kunne »gøre indsigelser«.

12. Den 19. juli 2021 gjorde forundersøgelsesdommeren ved protokollat AK og dennes advokat bekendt med den nævnte tiltale og gav dem begge en kopi af denne på spansk og indhentede udtalelser fra AK og dennes advokat [6].

13. Dagen efter anlagde AK et annullationssøgsmål mod denne afhøring ved undersøgelsesafdelingen ved cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris), hvorved hun i det væsentlige gjorde gældende, at der ikke kunne anmodes om at få meddelelse om en tiltalerejsning, som også omfatter en kendelse om varetægtsfængsling og kaution, i forbindelse med en europæisk efterforskningskendelse.

14. Ved dom af 20. april 2022 gav cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris) ikke medhold i dette søgsmål. Den fastslog bl.a., at de spanske judicielle myndigheder ikke blot havde anmodet om, at AK blev gjort bekendt med tiltalen, men også om, at hun »kunne gøre indsigelser«. Den påpegede endvidere for det første, at det i den omtvistede europæiske efterforskningskendelse præciseres, at de ønskede akter er en del af »efterprøvelsen af de begåede forhold med alle de omstændigheder, der kan påvirke kvalifikationen heraf og lovovertrædernes skyld«, og for det

[5] – AK var tiltalt for terrorhandlinger.

[6] – Det fremgår af protokollatet af 19.7.2021, som er blevet fremsendt af den forelæggende ret på anmodning fra Domstolen, at AK afgav følgende erklæringer vedrørende de forhold, der er nævnt i tiltalen: »Jeg afviser alle disse anklager. Disse anklager er baseret på erklæringer, som jeg blev tvunget til at afgive under tortur for 20 år siden. Jeg har gentaget dette i årevis og har sagt det på ny i forbindelse med proceduren om den europæiske arrestordre. Vi har endda fremlagt beviser, og cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris) har afvist at fuldbyrde den europæiske arrestordre. Jeg forstår ikke, at De kan give mig meddelelse om en tiltalerejsning i en sag, hvor det franske retsvæsen har afvist at fuldbyrde en europæisk arrestordre.«

andet, at selv om de spanske myndigheder ikke havde afkrydset feltet »afhøring af en mistænkt eller en tiltalt« i den tilhørende formular, havde de klart anmodet om, at den franske undersøgelsesdommer ved protokollat indhentede AK's udtalelser om de handlinger, hun var mistænkt for at have begået. Undersøgelsesafdelingen ved cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris) fastslog, at idet AK sammen med sin advokat og under overholdelse af retten til forsvar blev anmodet om at præcisere sin holdning til omstændighederne, havde disse myndigheder søgt at »gennemføre efterforskning med henblik på at fremskaffe beviser vedrørende en strafbar handling« som omhandlet i artikel 694-16 i den franske straffeproceslov.

15. AK har iværksat kassationsappel til prøvelse af denne dom ved den forelæggende ret.

16. Den forelæggende ret har anført, at AK har gjort gældende, at undersøgelsesafdelingen ved cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris) har tilsidesat artikel 1 i direktiv 2014/41 og artikel 694-16 i den franske straffeproceslov. Ifølge AK kan udstedelsen af en europæisk efterforskningskendelse ikke have til formål at »give meddelelse om anklagerne og forkynde, at der er indledt en sag ved en påkendende ret«, idet disse foranstaltninger kan gennemføres ved hjælp af andre samarbejdsværktøjer, navnlig artikel 696-44 i den franske straffeproceslov[7].

17. Generaladvokaten ved den forelæggende ret er derimod af den opfattelse, at den omtvistede europæiske efterforskningskendelse, idet den indeholder »efterforskningsforanstaltninger, der uløseligt hænger sammen med meddelelsen om tiltalerejsningen mod [AK] og indhentning af dennes bemærkninger af en dommer med tilstedeværelse af en advokat, med henblik på at respektere retten til forsvar«, tager sigte på gennemførelsen af en efterforskning med henblik på at fremskaffe bevismateriale vedrørende en strafbar handling.

18. Den forelæggende ret har anført, at Domstolen endnu ikke har taget stilling til den europæiske efterforskningskendelses materielle anvendelsesområde eller nærmere bestemt til, om den også omfatter meddelelsen om tiltalerejsning, herunder kendelsen om fængsling og kaution. Ifølge den forelæggende ret synes det ikke muligt at antage, at den korrekte anvendelse af EU-retten er så indlysende, at den ikke giver anledning til nogen rimelig tvivl. På denne baggrund har Cour de cassation (kassationsdomstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 1 og 3 i direktiv 2014/41 fortolkes således, at [disse bestemmelser] ikke er til hinder for, at en medlemsstats judicielle myndighed udsteder eller godkender en europæisk efterforskningskendelse med henblik på dels at orientere den tiltalte om tiltalerejsningen, herunder en kendelse om fængsling og kaution, dels at afhøre den tiltalte, således at den pågældende sammen med sin advokat kan fremsætte sine bemærkninger til omstændighederne oplistet i den nævne tiltalerejsning?«

19. AK, den franske og den nederlandske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg.

[7] – Denne artikel har følgende ordlyd: »Når en udenlandsk regering i tilfælde af strafferetlig forfølgning i udlandet finder det nødvendigt, at en person med bopæl på Frankrigs område gøres bekendt med en processuel handling eller en retsafgørelse, fremsendes dokumentet ved anvendelse af de formularer, der er omhandlet i artikel 696-8 og 696-9, om fornødent ledsaget af en oversættelse til fransk. Forkyndelsen sker personligt på anmodning fra anklagemyndigheden. Originalen af forkyndelsen sendes tilbage til den anmodende regering på tilsvarende måde.«

20. Som svar på en anmodning om oplysninger fra Domstolen har den forelæggende ret oplyst, at AK blev overgivet til de spanske judicielle myndigheder den 9. september 2022 til opfyldelse af tre domme afsagt af undersøgelsesafdelingen ved cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris) [8]. Den har endvidere præciseret, at protokollatet fra afhøringen af AK den 19. juli 2021 blev fremsendt til disse myndigheder.

Bedømmelse

21. Den foreliggende sag vedrører det spørgsmål, om de judicielle myndigheder i en medlemsstat ved anvendelse af en europæisk efterforskningskendelse kan anmode en anden medlemsstats myndigheder om, at disse dels gør den pågældende person bekendt med tiltalen, som også omfatter en kendelse om varetægtsfængsling og kaution, og dels gennemfører en afhøring af denne person med henblik på at give vedkommende mulighed for sammen med sin advokat at fremsætte alle de bemærkninger, den pågældende måtte finde hensigtsmæssige, vedrørende de faktiske omstændigheder, der er omhandlet i denne tiltalerejsning. Med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål skal den europæiske efterforskningskendelses materielle anvendelsesområde for det første fastlægges, og for det andet skal det efterprøves, om de førnævnte foranstaltninger kan være omfattet af dette anvendelsesområde.

Den europæiske efterforskningskendelses materielle anvendelsesområde

22. Artikel 1, stk. 1, i direktiv 2014/41 definerer den »europæiske efterforskningskendelse« som en retsafgørelse, som er udstedt eller godkendt af en judiciel myndighed i en medlemsstat for at få en eller flere »specifikke efterforskningsforanstaltninger« udført i en anden medlemsstat »med henblik på at fremskaffe bevismateriale« i overensstemmelse med dette direktiv, herunder bevismateriale, som de kompetente myndigheder i denne sidstnævnte medlemsstat allerede er i besiddelse af.

23. Artikel 3 i direktiv 2014/41, som vedrører den europæiske efterforskningskendelses anvendelsesområde, fastsætter generelt, at den europæiske efterforskningskendelse »omfatter alle efterforskningsforanstaltninger«. Denne artikel udelukker udtrykkeligt kun oprettelsen af et fælles efterforskningshold og indsamling af bevismateriale inden for et sådant efterforskningshold fra dette anvendelsesområde, idet disse foranstaltninger er særskilt reguleret ved artikel 13 i konventionen af 29. maj 2000 og rammeafgørelse 2002/465 [9].

24. Således tilsigtede EU-lovgiver, som det fremgår af ottende betragtning til direktiv 2014/41, at den europæiske efterforskningskendelse skulle have et »horisontalt anvendelsesområde« og finde anvendelse på »alle efterforskningsforanstaltninger, der tager sigte på at indsamle bevismateriale«.

25. Direktiv 2014/41 indeholder ikke en definition af begrebet »efterforskningsforanstaltning« og fastsætter heller ikke en liste over de foranstaltninger, hvorom der kan anmodes ved en europæisk efterforskningskendelse. I direktivets artikel 10, stk. 2, og artikel 24-31 omhandles ganske vist en række efterforskningsforanstaltninger. Imidlertid er det ikke muligt at antage, at disse henvisninger udgør en udtømmende opregning af de foranstaltninger, der kan være genstand for en sådan kendelse. Den første af disse bestemmelser opregner de efterforskningsforanstaltninger,

[8] – Nærmere bestemt to domme af 26.9.2018 og en dom af 9.10.2019.

[9] – Jf. også niende betragtning til direktiv 2014/41, hvori det anføres, at »[dette] direktiv […] ikke [bør] finde anvendelse på grænseoverskridende observationer som nævnt i konventionen om gennemførelse af Schengenaftalen […]«.

som i princippet altid skal være til rådighed i henhold til fuldbyrdelsesstatens lovgivning [10]. Artikel 24-31 i direktiv 2014/41 fastsætter særlige bestemmelser om visse efterforskningsforanstaltninger, hvis gennemførelse indebærer specifikke forhold, bl.a. med hensyn til grundene til afslag [11].

26. Jeg påpeger endvidere, at den europæiske efterforskningskendelse er et instrument, der bygger på princippet om gensidig tillid og princippet om gensidig anerkendelse [12], og som i princippet giver udstedelsesmyndigheden mulighed for at få de efterforskningsforanstaltninger, som den finder nødvendige, udført på en anden medlemsstats område. Den ordning, der er indført ved direktiv 2014/41, bygger navnlig på den idé, at udstedelsesmyndigheden har de bedste forudsætninger for på grundlag af sit kendskab til detaljerne i den pågældende efterforskning at beslutte, hvilken efterforskningsforanstaltning der skal anvendes, dog med forbehold af fuldbyrdelsesmyndighedens mulighed for at anvende en anden type efterforskningsforanstaltning, hvis den foranstaltning, der er anført i den europæiske efterforskningskendelse, ikke eksisterer i henhold til dens nationale lovgivning eller ikke ville være tilgængelig i en tilsvarende national sag [13].

27. På baggrund af de ovenfor anførte forhold deler jeg den franske regerings synspunkt om, at den europæiske efterforskningskendelse er et instrument med et meget vidt anvendelsesområde, idet begrebet »efterforskningsforanstaltninger« dækker en »bred vifte af handlinger«. Ikke desto mindre har fuldbyrdelsen af de efterforskningsforanstaltninger, som er fastsat i en europæisk efterforskningskendelse, således som alle parterne i den foreliggende sag for Domstolen, herunder den franske regering, har gjort gældende, alene til formål at fremskaffe beviser [14] og, hvis de nødvendige betingelser herfor er opfyldt, at fremsende dem til udstedelsesmyndigheden [15].

28. Denne vurdering understøttes af en række andre elementer i direktiv 2014/41. Selve definitionen af »europæisk efterforskningskendelse«, som fremgår af direktivets artikel 1, stk. 1, lægger således vægt på det forhold, at formålet er at gøre det muligt for udstedelsesstaten at »fremskaffe bevismateriale«. 7. betragtning (»med henblik på indsamling af bevismateriale«), 8. betragtning (»tager sigte på at indsamle bevismateriale«), 11. betragtning (»med henblik på indsamling af det pågældende bevismateriale«), 24. betragtning (»bevisoptagelse«) og 38. betragtning (»for at fremskaffe bevismateriale«) til direktivet peger i samme retning. I øvrigt fremgår det af dette direktivs artikel 13, at det bevismateriale, som er fremskaffet af fuldbyrdelsesstatens myndigheder i forbindelse med fuldbyrdelsen af den europæiske

[10] – Der er tale om fremskaffelse af oplysninger eller bevismateriale, der allerede er i fuldbyrdelsesmyndighedens besiddelse, fremskaffelse af oplysninger fra politiets eller de judicielle myndigheders databaser, afhøring af vidner, eksperter, ofre, mistænkte eller tiltalte eller tredjemand på fuldbyrdelsesstatens område, enhver ikkeindgribende efterforskningsforanstaltning som defineret i fuldbyrdelsesstatens lovgivning og identificering af personer, der har abonnement på et bestemt telefonnummer eller en bestemt IP-adresse.

[11] – Der er tale om afhøring via videokonference eller anden audiovisuel transmission af vidner, eksperter, mistænkte eller tiltalte, afhøring ved hjælp af telefonkonference af vidner eller eksperter, fremskaffelse af oplysninger om bankkonti eller finansielle konti, efterforskningsforanstaltninger, der medfører indsamling af bevismateriale i realtid, løbende og over en vis periode, såsom overvågning af banktransaktioner eller finansielle transaktioner via en eller flere nærmere angivne konti eller kontrollerede leverancer på fuldbyrdelsesstatens område, gennemførelse af diskrete undersøgelser og aflytning af telekommunikation.

[12] – Artikel 1, stk. 2, i direktiv 2014/41. Jf. også dom af 8.12.2020, Staatsanwaltschaft Wien (Forfalskede overførselsordrer) (C-584/19, EU:C:2020:1002, præmis 64).

[13] – Artikel 10, stk. 1, i og tiende betragtning til direktiv 2014/41. I henhold til dette direktivs artikel 10, stk. 3, kan fuldbyrdelsesmyndigheden også benytte sig af en anden efterforskningsforanstaltning end den, der er anført i den europæiske efterforskningskendelse, når denne anden foranstaltning vil opnå samme resultat med »mindre indgribende« midler.

[14] – Jeg er enig i den franske regerings betragtning om, at »selv om EU-retten ikke indeholder en generel definition af begrebet »bevis«, henviser det i bred forstand til de midler, der bidrager til at godtgøre en kendsgerning eller en handling i de ved lov tilladte former«.

[15] – Dom af 2.9.2021, Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster (C-66/20, EU:C:2021:670, præmis 41).

efterforskningskendelse, skal overføres til udstedelsesstaten [16]. Denne artikels stk. 4 identificerer dette bevismateriale som »genstande, dokumenter eller data« [17]. Det skal endvidere påpeges, at de forskellige efterforskningsforanstaltninger, der er opregnet i artikel 10, stk. 2, og artikel 24-31 i direktiv 2014/41 [18], alle tager sigte på at indsamle elementer med henblik på f.eks. at fastslå en kendsgerning eller en handling, de omstændigheder, hvorunder en kendsgerning er indtruffet eller en handling er udført, samt identiteten eller statussen af den, der har udført handlingen.

29. I forlængelse af ovenstående betragtninger tilslutter jeg mig den franske og den nederlandske regering, som har gjort gældende, at det anføres i 34. betragtning til direktiv 2014/41, at »enhver genstand, herunder finansielle aktiver, kan være genstand for flere foreløbige foranstaltninger under en straffesag, ikke blot med henblik på indsamling af bevismateriale, men også med henblik på konfiskation«, men at det kun er foranstaltninger med henblik på det førstnævnte af disse formål, der er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde [19].

30. Et yderligere argument kan udledes af artikel 22, stk. 1, i direktiv 2014/41, hvorefter en europæisk efterforskningskendelse kan udstedes med henblik på midlertidig overførsel af en varetægtsfængslet til udstedelsesstaten eller til fuldbyrdelsesstaten, men kun »med henblik på at indsamle bevismateriale, hvortil den pågældendes tilstedeværelse« på området for den stat, som vedkommende begæres overført til, er »påkrævet«. I 25. betragtning til dette direktiv præciseres det i denne henseende, at »[h]vis den pågældende […] skal overføres til en anden medlemsstat til strafferetlig forfølgelse, herunder indbringelse for retten med henblik på en retssag, bør der udstedes en europæisk arrestordre i overensstemmelse med Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA [af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne (EFT 2002, L 190, s. 1]«. I dommen i sagen Staatsanwaltschaft Wien (Forfalskede overførselsordrer) [20] fremhævede Domstolen således, at den europæiske efterforskningskendelse inden for rammerne af en straffesag forfølger et andet formål end den europæiske arrestordre i den forstand, at mens den sidstnævnte i overensstemmelse med artikel 1, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584 vedrører anholdelse og overgivelse af en eftersøgt person med henblik på strafforfølgning eller fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, har den førstnævnte i henhold til artikel 1, stk. 1, i direktiv 2014/41 til formål at få udført en eller flere specifikke efterforskningsforanstaltninger med henblik på fremskaffelse af bevismateriale.

31. I øvrigt har Domstolen gentagne gange fastslået, at direktiv 2014/41 har til formål at erstatte den eksisterende fragmentariske og komplekse ramme for indsamling af bevismateriale i straffesager med en grænseoverskridende dimension. Det tilsigter med indførelsen af en forenklet og mere effektiv ordning, der bygger på et enkelt instrument kaldet »den europæiske efterforskningskendelse«, at lette og fremskynde det retlige samarbejde med henblik på at bidrage til at nå Unionens erklærede mål om at blive et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, der er baseret på en høj grad af tillid mellem medlemsstaterne [21]. I samme retning kan jeg tilføje, at det anføres i Stockholmprogrammet, vedtaget af Det Europæiske Råd den 10. og

[16] – Artikel 13, stk. 1, første afsnit, i direktiv 2014/41 har følgende ordlyd: »Fuldbyrdelsesmyndigheden overfører uden unødig forsinkelse det bevismateriale, der er fremskaffet, eller som de kompetente myndigheder i fuldbyrdelsesstaten allerede er i besiddelse af, som et resultat af fuldbyrdelsen af den europæiske efterforskningskendelse, til udstedelsesstaten.«

[17] – Jf. også artikel 15, stk. 1, litra b), i direktiv 2014/41.

[18] – Jf. fodnote 10 og 11 i dette forslag til afgørelse.

[19] – Domstolen har fastslået, at »[s]om det fremhæves i 34. betragtning til [direktiv 2014/41], omhandler direktivet kun foreløbige foranstaltninger med henblik på indsamling af bevismateriale« (dom af 8.12.2020, Staatsanwaltschaft Wien (Forfalskede overførselsordrer), C-584/19, EU:C:2020:1002, præmis 71).

[20] – Dom af 8.12.2020 (C-584/19, EU:C:2020:1002, præmis 72).

[21] – Dom af 30.4.2024, M.N. (EncroChat) (C-670/22, EU:C:2024:372, præmis 86 og den deri nævnte retspraksis).

den 11. december 2009, hvortil der henvises i sjette betragtning til direktiv 2014/41, at den »nye model«, som blev undersøgt på området for fremskaffelse af beviser, og som senere blev til den europæiske efterforskningskendelse, bl.a. skulle tage hensyn til »fleksibiliteten i det traditionelle system for gensidig retshjælp«, »kan have et bredere anvendelsesområde« og »bør omfatte så mange former for bevismateriale som muligt under hensyn til de relevante foranstaltninger«[22].

32. Endelig fremgår det af artikel 34, stk. 1, i direktiv 2014/41, at dette direktiv kun træder i stedet for de »tilsvarende bestemmelser« i de tre konventioner, der er anført i denne bestemmelse, herunder konventionen af 29. maj 2000. Dette berører således kun de bestemmelser i disse konventioner, som regulerer de samme områder som dette direktiv, hvilket, således som den nederlandske regering har gjort gældende, viser, at det ikke dækker alle tænkelige anmodninger om gensidig retshjælp. Det tilsigtes, at de øvrige bestemmelser i disse konventioner fortsat finder anvendelse mellem medlemsstaterne.

Spørgsmålet om, hvorvidt der kan anmodes om foranstaltninger såsom de i hovedsagen omhandlede i forbindelse med en europæisk efterforskningskendelse

33. Hvad angår første punkt i den omtvistede europæiske efterforskningskendelse er jeg i lighed med AK, den nederlandske regering og Kommissionen af den opfattelse, at der ikke ved en sådan kendelse kan anmodes om at få meddelelse om en tiltalerejsning. Denne foranstaltning har åbenbart ikke til formål at indsamle beviser eller – med den nederlandske regerings ord – at fremskaffe en genstand, et dokument eller data med henblik på anvendelse heraf i en straffesag. Den udgør en processuel formalitet, som anvendes efter afslutningen af efterforskningsproceduren og har til formål at gøre en tiltalt bekendt med tiltalen, de anklager, der er fremsat mod vedkommende, og om, at der er indledt sag ved en påkendende ret.

34. Meddelelsen om en tiltalerejsning i en anden medlemsstat er således ikke reguleret ved direktiv 2014/41, men er omfattet af et andet instrument på området for gensidig retshjælp i straffesager, i det foreliggende tilfælde konventionen af 29. maj 2000[23], nærmere bestemt denne konventions artikel 5. Som den franske regering har påpeget, fremgår det af den forklarende rapport vedrørende denne konvention[24], at udtrykket »retsdokumenter«, som ikke defineres i denne konvention, skal fortolkes »bredt« og forstås således, at det omfatter f.eks. »stævninger og retsafgørelser«. Idet direktiv 2014/41 ikke indeholder nogen bestemmelse om forkyndelsen af procesdokumenter, som svarer til artikel 5 i konventionen af 29. maj 2000, finder denne sidstnævnte artikel fuld anvendelse i henhold til dette direktivs artikel 34, stk. 1.

35. Det må ganske vist medgives, at forkyndelsen af et procesdokument, således som AK og den franske regering har gjort gældende, foretages i forbindelse med en europæisk efterforskningskendelse i det tilfælde, at denne forkyndelse er en del af den processuelle gennemførelse af den efterforskningsforanstaltning, som tager sigte på at fremskaffe det i denne kendelse omhandlede bevismateriale, og er nødvendig for gennemførelsen af denne efterforskningsforanstaltning. En sådan løsning tilgodeser hensynet til fleksibiliteten af systemet

[22] – Det Europæiske Råd, Stockholmprogrammet – et åbent og sikkert Europa i borgernes tjeneste og til deres beskyttelse (EUT 2010, C 115, s. 1), punkt 3.1.1.

[23] – Dette fremgår ligeledes af en fælles note fra Den Europæiske Enhed for Retligt samarbejde (Eurojust) og Det Europæiske Retlige Netværk om den praktiske anvendelse af den europæiske efterforskningskendelse af juni 2019 (s. 6), som er blevet anført af AK (kan hentes på følgende adresse: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/Publications/Reports/2019-06-Joint_Note_EJ-EJN_practical_application_EIO_FR.pdf).

[24] – Forklarende rapport vedrørende konventionen af 29.5.2000 om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater (EFT 2000, C 379, s. 7).

for gensidig retshjælp og gør det muligt at undgå, at de kompetente myndigheder er tvunget til tage stilling til to særskilte anmodninger, den ene på grundlag af direktiv 2014/41 og den anden på grundlag af artikel 5 i konventionen af 29. maj 2000, hvilket ville være i strid med det formål om effektivitet, som forfølges med direktivet. I sine konklusioner vedrørende den europæiske efterforskningskendelse, offentliggjort den 7. december 2018, anførte Det Europæiske Retlige Netværk således, at det er »almindeligt anerkendt«, at anvendelsesområdet for direktiv 2014/41 navnlig ikke omfatter »forkyndelse og fremsendelse af procesdokumenter (medmindre de er en del af efterforskningsforanstaltningen i forbindelse med en [europæisk efterforskningskendelse]«) [25]. Tilsvarende fremgår det af en rapport fra Eurojust af november 2020 vedrørende den europæiske efterforskningskendelse, at forkyndelsen og fremsendelsen af et procesdokument bør være genstand for en særskilt retsanmodning, medmindre »forkyndelsen af dette dokument udgør instrumentet til den efterforskningsforanstaltning, hvorom der anmodes i den [europæiske efterforskningskendelse]« [26]. I samme retning anføres det i den fælles note fra Eurojust og Det Europæiske Retlige Netværk, som er nævnt i fodnote 23 i dette forslag til afgørelse, at det er »almindeligt anerkendt, at direktiv [2014/41] ikke omfatter […] forkyndelse og fremsendelse af procesdokumenter, medmindre forkyndelsen af et dokument er nødvendig for den efterforskningsforanstaltning, der er genstanden for den [europæiske efterforskningskendelse]«. Ifølge dette agentur og dette netværk bør der »i dette tilfælde udvises fleksibilitet med hensyn til, om [forkyndelsen] medtages i den [europæiske efterforskningskendelse] i overensstemmelse med artikel 9, stk. 2, i direktiv [2014/41]« [27].

36. Imidlertid er jeg i lighed med AK af den opfattelse, at det tilfælde, der er beskrevet i punkt 35 i dette forslag til afgørelse, bør anses for en undtagelse fra princippet om, at forkyndelsen af procesdokumenter ikke er omfattet af den europæiske efterforskningskendelses anvendelsesområde. Det skal derfor fortolkes strengt for at give mulighed for, at forskellige instrumenter for gensidig retshjælp i straffesager kan sameksistere, uden at det ene griber ind i det andets anvendelsesområde eller i de heri fastsatte særlige procedurer, garantier og betingelser. Dette tilfælde kan f.eks. omfatte en situation, hvor udførelsen af en efterforskningshandling, såsom en ransagning på den pågældende persons bopæl, nødvendiggør en afgørelse fra den judicielle myndighed, som tillader denne handling, og hvorom den pågældende person skal underrettes på forhånd.

37. Derimod synes dette tilfælde efter min opfattelse ikke at omfatte den situation, at der gives meddelelse om en tiltalerejsning. Denne strafferetlige processuelle handling, som foretages ved afslutningen af efterforskningsproceduren [28], har til formål at redegøre for de faktiske omstændigheder, som foreholdes den pågældende person, og den retlige kvalificering heraf, samt at fastslå, at der allerede er indsamlet tilstrækkelige beviser til at rejse tiltale mod denne person og at indlede en sag ved en påkendende ret [29]. Som AK og den nederlandske regering med rette har gjort gældende, udgør en tiltale som hovedregel en selvstændig handling som led i strafferetlig forfølgning, der kan have alvorlige konsekvenser for den pågældende person. Det fremgår ikke, hvordan forkyndelsen af et sådant procesdokument for denne person skulle udgøre et instrument

[25] – Jf. s. 2 i dette dokument (kan hentes på følgende adresse: https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_RegistryDoc/FR/3096/83/0).

[26] – Jf. s. 20 i dette dokument (kan hentes på følgende adresse: https://www.eurojust.europa.eu/publication/report-eurojust-casework-european-investigation-order).

[27] – Jf. s. 6 i dette dokument.

[28] – Den franske regering har således gjort gældende, at »en tiltale […] sædvanligvis indikerer afslutningen af den efterforskning, der er gennemført af efterforskningsmyndigheden og en eventuel undersøgelsesdommer«.

[29] – I den foreliggende sag indeholder tiltalerejsningen af 30.9.2009 i første del en redegørelse for de omstændigheder, der foreholdes AK, i anden del en strafferetlig kvalificering af disse omstændigheder, en angivelse af de beviser, der er indsamlet mod AK, og en redegørelse for grundene til, at denne skal påbydes at betale en kaution og skal varetægtsfængsles, mens det i tredje del, som udgør den dispositive del af dette dokument, erklæres, at der rejses tiltale mod AK, og påbydes, at AK skal varetægtsfængsles, og at der skal betales en kaution på 30 000 EUR.

til en efterforskningsforanstaltning med henblik på fremskaffelse af beviser eller være nødvendig for denne foranstaltning. For at vende tilbage til den situation, der er genstanden for det præjudicielle spørgsmål, synes en afhøring af en tiltalt med henblik på at fremskaffe beviser efter min opfattelse, og således som AK har gjort gældende – med forbehold af, om dette faktisk var formålet med anmodningen om afhøring i hovedsagen [30] – ikke at være betinget af, at der gives meddelelse om en tiltalerejsning.

38. Hvad angår det forhold, at en tiltalerejsning også omfatter en kendelse om betaling af en kaution, ændrer dette efter min opfattelse ikke den konklusion, at der ikke kan anmodes om, at der gives meddelelse om en sådan tiltalerejsning i forbindelse med en europæisk efterforskningskendelse. Alt tyder på, at en sådan kendelse, som desuden er af rent accessorisk karakter, ikke udgør en efterforskningsforanstaltning med henblik på at fremskaffe beviser som omhandlet i direktiv 2014/41 [31].

39. Denne konklusion drages heller ikke i tvivl af det forhold, at en tiltalerejsning omfatter en kendelse om varetægtsfængsling såsom den i hovedsagen omhandlede. Bortset fra det særlige tilfælde med midlertidig overførelse af personer, der allerede er frihedsberøvet som omhandlet i artikel 22 og 23 i direktiv 2014/41, kan en europæisk efterforskningskendelse ikke indeholde en anmodning om, at en person frihedsberøves eller forbliver frihedsberøvet [32]. Tilfældet med midlertidig overførsel vedrører ikke en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor varetægtsfængslingen af den pågældende person ikke har noget bevismæssigt formål, idet der udelukkende anmodes herom med henblik på at muliggøre, at denne person efter tiltalerejsningen mod vedkommende giver møde for den kompetente påkendende ret i udstedelsesstaten.

40. Hvad angår det andet punkt i den europæiske efterforskningskendelse, dvs. anmodningen om afhøring af den tiltalte med henblik på, at denne kan fremsætte sine bemærkninger om omstændighederne oplistet i den tiltalerejsning, som hun orienteres om, har jeg allerede påpeget, at artikel 10, stk. 2, litra c), og artikel 24, stk. 1, andet afsnit, i direktiv 2014/41 blandt de efterforskningsforanstaltninger, hvorom der kan anmodes i forbindelse med en sådan kendelse, udtrykkeligt fastsætter afhøring af en mistænkt eller en tiltalt.

41. For så vidt kan en sådan anmodning om afhøring, således som Kommissionen med rette har anført, kun være omfattet af anvendelsesområdet for en europæisk efterforskningskendelse, hvis den faktisk har til formål at indsamle bevismateriale. Dette er ikke tilfældet, hvis anmodningen om afhøring reelt kun tager sigte på at gøre det muligt for den tiltalte at udøve sin ret til forsvar ved at fremsætte sine bemærkninger om den tiltale, der er rejst mod hende. I denne henseende konstaterer jeg, at AK og den franske regering er uenige om genstanden for den anmodning om afhøring, som er fremsat i forbindelse med den omtvistede europæiske efterforskningskendelse. Mens denne regering er af den opfattelse, at det ubestrideligt fremgår af denne kendelse, at formålet med denne anmodning var at indsamle beviser, har AK gjort gældende, at afhøringen alene havde til formål at sikre hendes ret til forsvar i forbindelse med tiltalen [33].

[30] – Jf. punkt 41 i dette forslag til afgørelse.

[31] – I den foreliggende sag fremgår det af tiltalerejsningen af 30.9.2009, at betalingen af en kaution har til formål at stille sikkerhed for »de økonomiske forpligtelser, som [AK kunne] blive mødt af i fremtiden«, hvis hun, ud over at blive kendt strafferetligt ansvarlig, også måtte blive erklæret civilretligt ansvarlig.

[32] – Jf. i denne retning dom af 8.12.2020, Staatsanwaltschaft Wien (Forfalskede overførselsordrer) (C-584/19, EU:C:2020:1002, præmis 73).

[33] – AK har i denne forbindelse anført, at den tiltaltes ret til at fremsætte bemærkninger om denne tiltale sammen med sin advokat er fastsat i den spanske strafferetsplejelov i forbindelse med proceduren for meddelelse om tiltalerejsningen.

42. Det tilkommer den forelæggende ret at fastlægge den nøjagtige genstand for den i hovedsagen omtvistede anmodning om afhøring. Såfremt den fastslår, at denne anmodning kun tager sigte på at fremskaffe beviser, må det konkluderes, at såvel denne anmodning som anmodningen om at få meddelelse om tiltalerejsningen falder uden for den europæiske efterforskningskendelses anvendelsesområde. Hvis den derimod fastslår, at anmodningen om afhøring reelt har til formål at indsamle beviser, kan den efter min opfattelse godkende dette punkt i den europæiske efterforskningskendelse, naturligvis forudsat at betingelserne vedrørende en sådan kendelses indhold og form som omhandlet i direktiv 2014/41 samt de øvrige formaliteter, der kræves i henhold til dette direktiv, er blevet overholdt [34]. En samlet afvisning af at fuldbyrde den europæiske efterforskningskendelse med den begrundelse, at den ikke omfatter en anmodning om at få meddelelse om en tiltalerejsning, forekommer efter min opfattelse uforholdsmæssig og ville være i strid med det formål om effektivitet, som forfølges med dette direktiv.

Forslag til afgørelse

43. På baggrund af ovenstående betragtninger foreslår jeg Domstolen, at den besvarer det præjudicielle spørgsmål fra Cour de cassation (kassationsdomstol, Frankrig) således:

»Artikel 1 og 3 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/41/EU af 3. april 2014 om den europæiske efterforskningskendelse i straffesager

skal fortolkes således, at

disse bestemmelser er til hinder for, at en medlemsstats judicielle myndighed udsteder eller godkender en europæisk efterforskningskendelse med henblik på dels at orientere den tiltalte om tiltalerejsningen, herunder en kendelse om fængsling og kaution, dels at afhøre den tiltalte, således at den pågældende sammen med sin advokat kan fremsætte sine bemærkninger til omstændighederne opregnet i den nævne tiltalerejsning, såfremt denne afhøring ikke reelt har til formål at fremskaffe beviser, hvilket det tilkommer den nationale ret at efterprøve.«

[34] – Jf. navnlig artikel 5-7 og 9 i direktiv 2014/41.